KÖROĞLU ANLATISININ HASAN BEY KOLU SÜLEYMAN USTA VERSİYONU*

The Master Süleyman Version of Köroğlu Narrative As a Type of Hasan Bey

Dr. Öğr. Üyesi Azem SEVİNDİK**

ÖZ

Türk kültür ekolojisinde ve sosyokültürel bağlamda kurgusal ihtiyacı karşılayan özel yapıları sebebiyle yaygınlaşan halk hikâyeleri, destanlara ait bazı karakteristik özellikleri bünyelerinde taşırlar ve bazı araştırmacılarca destanların ardılı olarak ortaya çıkan bir tür olarak kabul edilirler. Sözlü kültür ortamda yaratılan, devamında yazılı kültür ve elektronik kültür ortamında da kendisini gösteren Köroğlu icraları kahramanlık temalı olmaları bağlamında destani özellikler gösterirler. Kahramanlık ve sevgiliyi elde etme üzerine inşa edilen Köroğlu anlatılarının çok sayıda kolu bulunmaktadır. Genel olarak Köroğlu anlatmaları "Batı versiyonu" ve "Doğu versiyonu" şeklinde sınıflandırılmaktadır. Köroğlu anlatmaları icracısının elinde değişir, çeşitlenir ve böylece farklı özelliklere büründürülerek özgünleşir. Öyle ki anlatılara ismini veren ve anlatıların baş kahramanı olan Köroğlu bir âşığın icrasında "destan kahramanı", bir masal icracısının sunumunda "masal kahramanı" veya bir meddahın elinde "hikâye kahramanı" olabilmektedir. Bununla birlikte kimi icralarda Köroğlu'nun latifeler düzen bir "fıkra kahramanı" bile olduğu görülmektedir. Bu durum sözlü anlatı türleri arasındaki ilişkinin veya geçişkenliğin de bir kanıtı olarak kabul edilebilir. Elimizdeki derleme metni köy köy şehir şehir gezen bir kalaycı ve aynı zamanda duvar ustası olan Süleyman Tokay'ın (Süleyman Usta) Köroğlu icrasının kaset kaydıdır. Bir kültür taşıyıcısı olan Süleyman Usta'dan Sivas'ın Şarkışla ilçesinin Gümüştepe Köyü'nde (Yapaltın) 1981 yılında amatör bir derlemeci tarafından yönlendirilmemiş bir derleme yöntemiyle kayda alınan 71 dakikalık bu icra yaklaşık 5340 kelimeden oluşmaktadır. Kayıt altına alınan bu anlatıda, icracının da karakterini yansıtır bir biçimde, mizahi bir üslup ve anlatım tekniği kullanıldığı; ayrıca tekerleme, atasözü ve deyim gibi türlerden faydalanıldığı görülmektedir. Tüm bu nedenlere bağlı olarak Süleyman Tokay'dan derlenen, "Batı Versiyonu" özellikleri gösteren ve "Köroğlu-Hanım Nigâr, Hasan Bey-Telli Hanım Kolu"nun bir versiyonu olduğu anlaşılan bu anlatı çalışmada, icranın *geleneğin ustası*na ve kendi sosyokültürel ortamına mal edilmesi bağlamında, "Köroğlu Anlatısının Hasan Bey Kolu Süleyman Usta Versiyonu" şeklinde isimlendirilmiş ve derleme metninin ağız özelliklerinin değiştirilmeden verilmesi tercih edilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Köroğlu, anlatı, destan, Süleyman Usta, Sivas varyantı.

ABSTRACT

Folk stories, which have become popular due to their special nature meeting the fictional need in Turkish cultural ecology and sociocultural context, include some epic characteristics and they have been adopted as a type that is consequent of an epic story by some researchers. Köroğlu performance, which were created in oral cultural environment and then arisen in written and electronic culture, exhibit epic characteristics since they have epic themes. Köroğlu narratives, which have been built on heroism and love, have several branches. Köroğlu narratives are generally classified as "Western version" and "Eastern version". Köroğlu narratives change, vary, and consequently get originalization by gaining diverse characteristics through the hands of a performer. For example, Köroğlu, who names the narratives and is the leading actor in them, can be an "epic hero" in a performance of a minstrel; a "folk tale hero" in a presentation of a folk tale performer; or a "story hero" in the hands of a public storyteller. In addition, it can be even observed that Köroğlu is a "joke hero" who makes jokes in some of the performance. This situation can be viewed as a proof of the relationship or transitivity among the oral narrative types. The review we have is the cassette record of Köroğlu performance by Süleyman Tokay (Süleyman Usta), who travel village by village and city by city and at the same time a tinman and stonemason. This 71-minute performance having about 5340 words by Süleyman Usta, who is a culture conveyer, was recorded by an amateur reviewer through non-oriented review method in Gümüştepe (Yapaltın) village of Şarkışla district of Sivas province in the year of 1981. In this recorded narrative,

* Geliş tarihi: 11 Nisan 2018 – Kabul tarihi: 7 Mart 2019
Sevindik, Azem. "Köroğlu Anlatısının Hasan Bey Kolu Süleyman Usta Versiyonu" Millî Folklor 121 (Bahar 2019): 152-167

** Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü, Konya/Türkiye, azemsevindik@selcuk.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-6678-8329

it is observed that a humorous style and narrative techniques was used in a manner that reflects the characteristic of the performer. It is additionally observed that such types as rhyme, proverb, and idiom are used. Based on all these reasons, this narrative study, which is reviewed from Süleyman Tokay, shows the characteristics of "Western version", and is a version of "the Branch of Köroğlu-Hanım Nigâr, Hasan Bey-Telli Hanım", was named as "The Master Süleyman Version of Köroğlu Narrative As a Type of Hasan Bey" and it is preferred to present the review text without changing its oral characteristics so that the performance is attributed to *the master of the tradition* and its own sociocultural environment.

Key Words
Köroğlu, narrative, epic, Süleyman Usta, Sivas variant.

Giriş

Çalışmanın ana hareket noktası, 1981 yılında kaset kaydı yoluyla derlenen bir Köroğlu anlatmasıdır. Seslerin, başka bir söylemle genel anlamda icraların kaydedilmesi, teyplerin Anadolu kırsallarında yaygınlaşmasıyla popüler bir uygulama haline gelmiştir. Köy odalarında veya sıradan hanelerde bu yeni teknolojik eyleme meraklı kadın ve erkekler bireysel performanslarını kaydederek yeniden dinleme deneyimini yaşamak istemekteydiler. Bununla birlikte kimi zaman da elektronik aygıtları kullanmayı bilen kişilerce sosyokültürel bağlamda icraları popüler olan bazı kişilerin performansları kaydedilmekteydi. Bu bağlamda Anadolu'nun çeşitli yerlerinde spiker, film yıldızı, popüler şarkıcı taklidi veya herhangi bir konu üzerine gerçekleştirilen icraların kaydedildiği yığınla kaset kaydına ulaşılabilir. İşte elimizde bulunan bu kaset kaydı da kalaycı ve duvar ustası olan Süleyman Usta'nın Almanya'da yaşayan kız kardeşinin oğlu olan İbrahim Yeter tarafından köye getirilen bir teyp aracılığıyla derlenmiş bir Köroğlu anlatmasıdır. İcranın kaydedildiği orijinal kaset kaydıysa Süleyman Tokay'ın en küçük çocuğu olan Köksal Tokay tarafından muhafaza edilmektedir.

1936 yılında Şarkışla'nın Gümüştepe köyüne devlet eliyle Bulgaristan, Romanya ve Gümüşhane göçmenleri yerleştirilmiştir. Süleyman Usta da (1915-1984) esasen Gümüşhane'den gelerek bu köye yerleşen topluluklara mensup bir kişidir. Zaten anlatıda göze çarpan ağız özelliklerinin Sivas'tan ziyade Gümüşhane ağzı özellikleri taşıdığı fark edilmektedir.

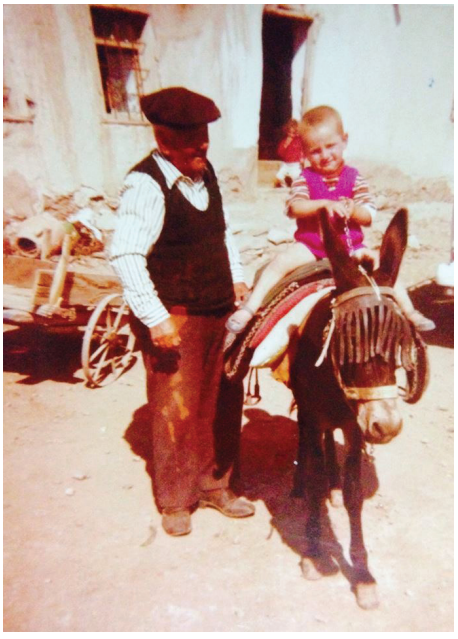

Fotoğraf 1: Süleyman Usta ve Torunu

Zekeriya Karadavut'un *Köroğlu'nun Ortaya Çıkışı* adlı 8 Köroğlu kolunun verildiği kitabı, Pertev Naili Boratav'ın *Köroğlu Destanı* çalışması ve "Doğu Anadolu'da Folklor Derlemeleri" adlı makalesi, M. Fahrettin Çelik'in "Kars ve Çevresinde Köroğlu'na Ait Anlatmalar" adlı makalesi, Ali Onk'un 12 kolu verdiği *Köroğlu Destanı Üzerine Bir Çalışma* adlı yayımlanmamış li-

sans tezi, Mehmet Kaplan-Mehmet Akalın-Muhan Bali tarafından 1973 yılında Behçet Mahir'den derlenen 15 Köroğlu kolunun bulunduğu *Köroğlu Destanı* adlı eser, Ali Berat Alptekin'in *Halk Hikâyelerinin Motif Yapısı* adlı kitabı, Dursun Yıldırım'ın *Köroğlu Destanı'nın Orta Asya Rivayetleri* adlı seminer bildirisi ve Doğan Kaya'nın *Türk Kültürü Dairesinde Köroğlu* adlı çalışması Köroğlu kolları üzerine yapılmış önemli çalışmalardır. Bu çalışmalarda Köroğlu kollarını Çelik 27, Boratav 14, Alptekin 18 ve Kaya 45 olarak tespit etmiştir. Yıldırım ise Köroğlu kollarını "Türkmen ve Karakalpaklar arasında 41, Özbekler arasında Batı versiyonu 14-16, Orta Asya versiyonu 43, Kazaklar arasında 62, Tacikler arasında 50 kol" (Yıldırım 1983: 107; Uğurlu 2017: 98-99) olarak vermiştir.

Dursun Yıldırım Köroğlu anlatmalarını "Batı versiyonu" ve "Orta Asya versiyonu" (Yıldırım 1983: 105) olarak kategorize eder. Genel olarak "Batı versiyonu" ve "Doğu versiyonu" (Alptekin-İçel 2011: 37) şeklinde iki farklı versiyona ayrılan ve çok çeşitli kolları olan Köroğlu anlatmalarının baş kahramanı Köroğlu'dur. Köroğlu anlatmalarının *Orta Asya* veya *Doğu versiyonları* bağlamında destan (Özkan 1997: 224; Reichl 2011: 162), *Batı versiyonları* dikkate alınarak hikâye (Boratav: 1998) gibi türler üzerinden isimlendirildiği görülmektedir. Bununla birlikte Köroğlu, masal anlatıcısı, meddah ve âşık gibi anlatıcılara da bağlı olarak kimi zaman "destan kahramanı" kimi zaman "masal kahramanı" kimi zamansa bir "hikâye kahramanı" olarak icra edilmekte ve sunulmaktadır. (Alptekin-İçel 2011: 37)

Derlenen bu Köroğlu anlatısı içeriği, motifleri, başlangıcı ve genel tematik yapısı itibariyle Batı versiyonlarına dahildir. Anlatı Çardaklı Çamlıbel'den başlar ve Köroğlu'nun doğumu veya maceraya başlama nedeniyle ilgili bir giriş bölümünü içermez.

Metin Ekici, Alan Dundes'ın varyant/versiyon farkını verdiği "Bir metnin herhangi bir tekrarı onun versiyondur. Buna göre, bir kişi bir tane atasözünün on tane metnini elde etse, o kişi, o atasözünün on tane versiyonunu elde etmiş olur. (…) Daha tipik formlardan az veya çok uzaklaşan versiyonlar, varyantlar olarak değerlendirilebilir" (Ekici 1998: 32) şeklindeki tespitlerinden hareket ederek Köroğlu anlatmalarının mahallî bir adla anılmasının ve bu mahallî anlatmalar için varyant teriminin kullanılmasının uygun olabileceğini savunur. Ekici, varyant veya versiyon isimlendirmesindeki kafa karışıklıklarını gidermek için de "Her anlatmanın bir anlatıcısı vardır. (…) Halk bilgisi ürünleri ister profesyonel olsun, ister amatör olsun anlatıcılarından, yani sanatçılarından bağımsız olarak ele alınamaz, alınırsa biz bunların çevre ve şartlarını görmezden gelmiş oluruz." (Ekici 1998: 32) şeklinde bir tespitte bulunmuş, Köroğlu anlatılarının bağlamlarının özelliklerini taşıyan icracılar üzerinden isimlendirmesi gerekliliğini belirtmiştir. Çamlıbel'den başlaması itibariyle Köroğlu anlatmalarının Batı versiyonları özellikleri taşıyan, nazımnesir karışık bir anlatı tutumuyla icra edilen, başlangıç/icra metni geçişleri bakımından halk hikâyesinden masala evriliş aşamasının önemli bir örneği olarak görülebilecek ve "Köroğlu'nun Oğlu Hasan Bey Kolu" (Kaftancıoğlu 1979: 200-240)/ "Köroğlu-Hanım Nigâr, Hasan Bey-Telli Hanım Kolu"na (Uğurlu 2017: 103-104) dahil edilebilecek bu anlatının keskin bir tanımlamayla bir bütün olarak ne destan ne halk hikâyesi ne de bir masal olduğu söylenebilir. Bu anlamda çalışmada tespit edilen mevcut Köroğlu icrasının "Köroğlu Anlatısının Hasan

Bey Kolu Süleyman Usta Versiyonu" şeklinde isimlendirilmesi uygun bulunmuştur.

Köroğlu anlatmaları icracısının elinde şekillenir, çeşitlenir, değişir ve özgünleşir. Bu anlamda her bir Köroğlu anlatısında icracısının imzası deneyimciler tarafından kolaylıkla fark edilebilir. Derlenen bu Köroğlu anlatması ise başlangıç kalıpları, sevgiliyi elde etme/kurtarma ve maceralar arası geçiş gibi bazı özellikleriyle halk hikâyesinden masala geçişin önemli bir örneğini sunar. Bununla birlikte anlatmanın elde edildiği Sivas Şarkışla Gümüştepe Köyü ve çevresinde Köroğlu'na ait herhangi bir icranın bilinmemesi veya sunulmaması ki bu tutum ölmüş bir geleneğin diriltilme çabası olmasa da mevcut bu icranın literatüre kazandırılması bağlamında önemsenmektedir. Ayrıca önümüzdeki süreçte sinema, dizi ve müzik sektörüne; resim, heykel ve opera gibi güzel sanatlar alanına; ayrıca kostüm, tasarım, moda, müzecilik ve hediyelik eşya bağlamında kültür ekonomisine katkı sağlayacak her Köroğlu versiyonu kaydedilmeli ve önemsenmelidir. Araştırma alanındaysa önceleri daha ziyade köy odalarında *geleneğin ustaları*nca sunulan Köroğlu icralarının icra mekânları yok olmamasına rağmen şimdilerde bilinmediği ve zamanla toplumsal hafızada Köroğlu'na ait bazı imgelerinin sosyokültürel tortuya dönüştüğü fark edilmiştir.

Köroğlu Anlatısının Hasan Bey Kolu Süleyman Usta Versiyonu

Altı doğramalı üstü kaburgalı
Onu bir gelin ezmiş eli kınalı
Besmele çekip onu yemeli
Ne güzel tahandır bu cıvıh gurut

Pire gelir tahır tıhır
Ben sanarım nallı gatır
Ev sahabı balta getir
Bu pireyi burdan çıkart
Pire düştü dev izine
Ben düştüm pirenin izine
Bir çifte vurdu dizime
Altı ay hasta yattım

Vahtın zamanın hökmünde, Çardaklı Çamlıbel'de Goç Koroğlu namında bir adam varımış. Bu adam atmış, yetmiş, gelmiş getmiş, almış, vurup kırıp kesiyor. Bunun mahiyetinde bin dokuz yüz doksan dokuz keleş var. Bir gün diyor ki;

Ayvaz şu Kırat'ı kayın da Tuna Çayı'na aşşağa bir gidiyim geziyim de geliyim.

Ayvaz atı kayıp Tuna Çayırı'na aşşağa gezip gitmekte olsun Köroğlu bakıyor ki önü sıra aşşağa bir Koca Karı, omzunda bir dağarcık gidiyor.

Selamınaleyküm Koca Nine!

Vay aleykümselam babam yiğit diyor.

Koca Nine, diyor, olmaz mı oğlum beni atının terkisine alasın? Sana çok dua ederim.

Yok Koca Nine, diyor, ben senin duana duvarına mehtaç bir adam değelim. *Kırat'a ilah bir kısrak, bene ilah bir garı* dersen ben seni atımın terkisine alırım. Yoksa ben seni atımın terkisine almam, diyor.

Koca Nene düşünüyor. Ulan hakket diyor. Dağistan'da Hacısan (Hacı Hasan) namında bir arkadaşım varıdı, öldü Hicaz'da kaldı. Bunun kısrak atına ilak karısına tam harcı.

Oldu mu?

Oldu.

Efendim bunu atının terkisine alıyor, Dağistan'ın tam yol ayrımına gidende diyor ki;

Babam yiğit diyor sen burada beni indir. İşte Dağistan görünüyor. Git Dağistan'a ne yaparsan yap. Öte tarafına ben karışmam.

Sürüp efendim Köroğlu Dağistan'a gelip arhadaş diyor Hacısan'ın evi nire? Bir tanesi diyor ki;

Dey aha şu ilerdeki ev, diyor.

Sürüp orıya gidiyor. Bahıyor ki kapının önünde bir takım cariyeler!

Hacısan'ın evi bura mı, diyorlar.

Aha bura diyorlar.

Peki misafir olur mu?

Hayır, diyorlar.

Niye?

E, bizim erkemiz yok biz seni nasıl misafir idebilürük?

Hanım içerden duyuyor.

Vay saçı buruşuk kaltaklar, diyor. O size erkeği kancıgı mı soruyor?

Ya!?

Çekin atını misafir idin avluya. Gendini çıkardın misafir odasına. Yesin, içsin, yatsın, kalksın. Sabahtan çeker geçer gider yoluna.

Olur mu?

Olur.

Kırat'ı çekiyiler havluya. Köroğlu'nu çıkartıyorlar misafir odasına. Eee, *kahve t*ütün *keyfler bütün olduktan sonra, imamlar uyuduktan sonra…* Köroğlu başlayır ufaktan sazın tellerine tokanmıya. Hey karı yaralı zamanında geliyi, kapıyı vurup giriyi içeri. Diyor ki;

Çal bakalım yiğit, diyi, *sen dertli ben yaralı*.

Ah hanım, diyor, bogün dokuz gündür rahı içmiyorum, gözlerim görmüyor.

Kör olsun yoksulluk bizim ev mi ki bulunmaya! Gidiyi bir hasirli çıkartıp getiriyi. Dohuz kiloluk bir hasirli. Bir tane doldurup Köroğlu'na sunuyor iki tane doldurup Köroğlu'na sunuyor üçüncüde Köroğlu doldurup hanıma sunuyor rahıyı.

Ben içmem diyor.

Yok diyor, *muhabbet arasında içerim içmem olmaz*. Muhakkak içeceksin. Hanıma bir dene iki dene veriyir üçüncüsünde *başına vurmuş kör tavuk gibi tepe tahlak gidiyir*. Hanımı çekip yatağa aliyir. İnip Kırat'ın ayaklarından kilitleri açıp kendi hanımı yatağa aliyir. Sabahtan kalkıp cariyelerin birine diyor ki;

Kızım koş, diyor, bu köyün imamını mıhtarını çağır gelsin.

Koşup imamı mıhtarı çağırıp getirmekte olsun gel haberi nirden verek? Hanım diyor ki;

Hoca diyor beni bu adama nikâh idin, diyor.

Aman hanımefendi seni bu kadar vezir vizareler istedi gitmedin de şimdik hemen bu şeytan mı, cin mi, peri mi, neyin nesi?

Siz kâhyası değilsiz, beni bu adama nikâh idin, diyor.

Nikâh idiyorlar. *Avdurup çovdurup azını çoğunu yaradan Mevla bilür*.

Bir gün Köroğlu pencerenin önünde otururken *derin mi bilmem bir ah çekiyor damın toprağı üstüne tökülmek üzere*! Aman diyor bey diyor, neyin nesi kırk tane cariyenin yirmisi sana hizmet ediyi, bu ah çekmenin manası nedir?

Ah hanımefendi, diyor, bene Çardaklı Çamlıbel'de Goç Koroğlu derler. *Bir yerde baş durmazsa ayak durmaz*. Maksat ben seni götürme taraftarıyım.

Yok, diyor, beni götüremezsin. Ama misafirliğe gitmiş gelmişsin mühim değil, git gel.

Eh mademki, diyor, öyle söylüyorsun!

Kolundan altın pezbandu çıkarıp karıya veriyi, gümüş hançeri çıkartıp karıya veriyor. Diyor ki;

Kızım olursa bunları satar, tavlada kısraktan olan taylan beraber cehize de kocıya verirsin. Oğlum olursa bunları konula bağlar, taya bindirir tarafıma gönderirsin.

Olur mu?

Olur.

Köroğlu sabahtan kalkiy efendim, Kırat'ın terkilerine basa basa lira dolduruyor, üstüne geliyor.

Allahaısmarladık sizi
Duadan unutmayın bizi
Allah nasib ederse
Görerik birbirimizi

Diyip yola rahvan oliyi. Köroğlu Çardaklı Çamlıbel'e gelip tahıl olmakta olsun, gel haberi nirden verek hanım! Dokuz ay, dokuz gün, dokuz saat, dokuz dakka…

Tekmil oliy. Dünyaya geliyor ki bir oğlan çocuğu. Atın günleri temam olıyır bir erkek tay olıyır. Karı diyor ki;

Kocamın adı niye Battal olsun kocamın adı Hacısan'ıdı. Bu çocuğun adını Hasan koyum. Oğlanın adını Hasan koyiy. Tavladaki at! Taya da diyor ki bunun adı da Kamertay olsun, diyor. Bir gün iki gün üç gün, beş ay… Neyse *iki ayaklı çocuk tez büyür, o*ğlan büyür kemala gelir. Lan şu taya o kadar emek verdim şunu biniyim de acık geziyim! Baham ki emek gorudur bir şey mi yoksa boktan bir şey mi? E, tay keyfli tay, toy!

Koca Karı'nın biri de *dilenmiş döşürmüş de* atmış guruşa bir beygir almış oğluna. Tay baş köt giderken beygire nasıl çarpıyorsa yoldan altına düşüyor. Koca Karı ordan kafasını kaldıriy.

Vay anası babası belirsiz piç, diyor. Sen benim oğlumu nasıl düşürttün, diyor.

Hasan Bey atın üstüne geliy ama… "Lan doğru beni anam falancının kızı fakat benim babam kim?" Geliy Kamertay'ı avluya çekiy. Gendisi için;

Ana diyor bugün memeni o gadar görestim ki, diyor, olsa *burnumda tütün gibi tütüyor*.

Oğlum deli misin sen? Büyüdün oldun koca babayigit. Benim mememi napacan? Günah değel mi?

Sen benim anam değel misin? Günah değil. Memeğen ver bene.

Memesini ağzına aliy. Bi diş basiy ama *garının feryadı göğden geliy*.

O ne?

Benim babam kim ise söyle kaltak, diyor. Benim babam kim?

Oğlum senin baban Hacısan! Gitti, öldü, kaldı hacda.

Yok, hakiket babam kim ise onu söyle.

Oğlum diyor senin baban Çardaklı Çamlıbel'de Goç Köroğlu namında bir adam.

İyi diyor kaltak beni yollasana babamın tarafına da burda efendim ötekinden berikinden bene laf duyuruyorsun. Piç diye bene hitab ettiriyorsun.

Oğlum diyor onun keleşleri bütün at binici silahşordurlar. Orıya gidersen seni düverler. Sen bi şey bilmiyorsun.

Ana, diyor, onlar ne kullanırlar diyor.

Oğlum onlar yayık, kargı, mızrak, kılıç, kalkan, demür, kürs kullanırlar. Ya, evet diyor.

Gidip demürcülere diyor ki;

Bene kırk batmanlık (bir kürs) yapacaksınız, diyor.

Amasya'dan, Zile'den, Tokat'tan, Gümüşhane'den ustalar bir araya geliy. Kürsi yapmakta olsunlar gel haberi nirden verek? Hasan Bey *atın üstünde yirmi dört tür hüner* öğreniyor.

Bir gün Kamertay'ın terkisine basa basa lira dolduruyor. Üstüne geliyor. "Ana Allahaısmarladık!" diyor. Geliy demircinin kapusına demirçünün biri deyiy ki;

Ulan bunu hangi anasını s..tiğimin kaldırıp da atın üstünde atacak. Kırk batman atın üstünde atılır mı?

Hemen iniy aşşağa sanki bir tabaka aldı eline orayı çeviriy burayı çeviriy şurayı çeviriy, döndürüyor. Atın üstüne aliy. Yol yırah onun için. Ey bu gidiyor bağdan ama Çardahlı Çamlıbel'in yolu nerden gelir nere gider hiç haberi yok. Çoh bir zaman yol gittikten sonra bahıy ki bin atlı bir bezirgan gelmiş atı yıhmış. Çeke çeke atları deklere bağlamış gendisi keyfinde âleminde. Ot dersen belde ot!

Ulan pezevenge bak, diyor. Bu otun içinde bu hayvanları çekip bağlayıp da bunları husüsü neğe saklıyor?

Aşşağa iniy çekiy efendim belinden kılıcı atların yularlarını sıradan doğruyor. Boşanan at Kına Çayı'nı buluyor.

Ulan oğlum diyor kesme atların yularlarını. Bura Köroğlu'nun ülkesidir niye kesiyorsun sen bu atların yularlarını!?

Köroğlu'nun da anasını belleyim senin de! Köroğlu mu verdi bu atların canını, diyor.

Yamçısını kafasına çekiyor. Kamertay'ın sikkesini çakıyor. Kamertay yayılmakta olsun kendisi yamçıyı başına çekip yatiy aşşağa.

Gel haberi nirden verek! Köroğlu hayvana çıkıyor ki ne çıksın! Kına Çayı'nda bir karga derneğe var o biçim!

Ayvaz diyor şurdan Kırk Atlar beline (suvar olur mu) diyor. Kına Çayı'nı bir gezek, diyor. Bir bezirgân gelmiş ama o biçim.

Bezirgân kafasını kaldıriy ki Köroğlu geliy.

Lan şu dürziyi sesleyin kalksın kaçsın olmazsa kendini kurtarır.

Köroğlu geliy. Sesleyiler bunu kalkıyi. La arkadaş atın seni kurtarır kalk kaç. Köroğlu geliyi şimdi seni geberdir bizi de geberdir. Hiç olmazsa sana sebep olmayah sen kaç git.

Kalkiyi Kamertay'ın kolanlarını berk idip üstüne geliyor. Bahıyor ki Reyhan Arab önden geliyor. *At Arab, kendi Arab, ocağa batasıca bir dodağandan dohuz tencere paça olur*.

Bunlar kargı menziline gelende Arab diyor ki;

Buna kargı mızrah vurup da gargı mızrağımı pis etmeyim. Atıma çiğnedim geçiyim.

Hasan Bey de diyor ki;

Bunu öldürmeyim. Babamın bir keleşi zay olur. Bunun diyor tutup elini ayağını bağlayım (peşrengini deklerinin) altına koyum.

Peşrenk neye dirler biliyor musun? *Atın önden gidenine* "peşrenk" dirler; *peşine gidene* "dundar" dirler.

Ey bunlar gargı menziline gelende Hasan Bey nasıl buna saldırıyorsa şurdan tutuyor bunu. Bir doğan bir serçe alır da döndererek götürür ya! Aynı o biçim getiriy, elini ayağını bağlayı, peşrengi tayların altına koyuy.

Köroğlu diyor ki;

Ayvaz diyor keleşlerin önünde dur, diyor. Tek atlı tekin değildir, diyor.

Amma Köroğlu Kametay'ı gördüğü gibi kız gibi buluyor Kamertay'ı. Ula bir iki tane türkü söyleyim bakıyım ki şu tayı verir mi? İkisi de kargı menziline geliy. Atların dizginlerini saz yapiy.

Asil sazı sinasina
Gelir Hızır binasına
Bakalım ne anlatmış sonasına

Aldı Köroğlu ne söyledi, Hasan Bey ne anladı? Biz ne söyleyecez bizim efendiler ne dinleyecek?

Köroğlu:
Çocuk bu yere gelmişsin
İnce fikire dalmışsın
Ne olduğun bilmemişsin
Yolla gelsin Kamertay'ı
Hasan Bey:
Ben ki bu yere gelmişim
İnce fikire dalmışım
Ne olduğumu bilmüşüm
Sen yolla gelsin Kırat'ı

Ulan, diyor, anası babası bu dürzünün oğluna hiç demedi mi ki filan yirde Köroğlu var. Şöyle asıp şöyle kesiyor. Köroğlu dur şuna bir bildiriyüm diyor.

Köroğlu:
Köroğlu derler adıma
Alem gelir feryadıma
Bu benim gamlı oduma
Yolla gelsin Kamertay'ı
Hasan Bey:
Aslan oğluna aslan dirler
Kablan oğluna kablan dirler
Sana Köroğlu derseler
Bene de Aslan Bey derler
Babamadan kırk boğum közü ay

edende, atın kulaklarının arasından, kuyruk sokumundan, eğer kaşığından, yedi katlı (…) toprağa gömülüp, (…) yedi buçukluk top gibi başlayı gözünü yumulamıya. *Vay vay on para ticaretin ustamdan aldığım gibi satıyorum!*

Toz duman çekiliyor Kamertay'ın karnının altından Hasan Bey Kamertay'ın üstüne doğruluy. Ulan Köroğlu verdiğin kimi almazsan anağan erkeğe başığan olsun diyip buna kırk boğum (küzayı) idiyor. Küzün güzgeri Köroğlu'nu attan deviriyor. Çekedi çıkartıp Kamertay'ın eyer kaşığına takiyi. Kılıcı çekiyi Köroğlu'nun kafasını kesmeye bezbandı kolunda görüyor.

Aman oğlum dur diyor sen benim oğlumsun az daha bir sakatlık çıkarasın.

Ayvaz geriden gülüyor.

Ne gülüyorsun lan pezavenk, diyor. Bu benim oğlum az daha bir sakatlık çıkara.

Ben bilürüm seni Köroğlu *alt olanda yağ oğlundur ya bacanağan!*

Bunlar doğruluyorlar efendim. Sarılıp görüştükten sonra at beline suvar olup Çardaklı Çamlıbel'in yolunu tutuyorlar.

Yok baba, diyor. Ben kırk gündür aş ekmek yeyip bi bezirgandan geliyorum. Ben gidip o adamı yolçu itmeden bir helâllık almadan nasıl Çardaklı Çamlıbel'e gidebilürüm!

Peki! Gidiler ki bezirgân yükte yiğinik bahada ağır malı yığmış bir tarafa, bahada ağır yükte yiğinik malı yığmış bir tarafa.

Bu nedir ulan, diyor.

Valla Köroğlu razı olursan bura senin bura benim. Razı olmazsan hepsi senin.

Lan diyor mademki sen benim oğlumla geldin bundan sonra senin üçün yol (pacı) yok. Kalk şu atın itin yükle s..tir çık bu memleketten, diyor.

Atı çekiler, peşrengin tayının birini kaldırıylar ötekini kaldıranda, ordan *ekinin içinden çıkan it gibi* zıp deyi (diye) tayın altından çıkiy.

Ulan öldürdünüz mü anasını bellediğimi! Köroğlu duyarsa keleni melleni keser.

Ulan arkadaş diyor iki kaburgam kırıldı.

Atı yükleyiler bunlar Çardaklı Çamlıbel'e gelip (tahıl) ölüler. Bunlar bir gün iki gün üç gün beş gün… Ak Şeher'de, Kara Vezir'in kızı Telli Hanım… Köroğlu yedi sefer gidip geliyor, bir foturafını alıp geliyor. Başka bir iş yapamıyor. Yedi sefer gitmiş bir foturafını almış gelmiş. Hasan Bey'e diyor ki, Köroğlu Ayvaz'a ki;

Al anahtarları diyor, odaları Hasan Bey'e gezdir. Anahtarları al odaları gezdir ya, diyor, kırk odayı aç da diyor kırk birinci odaya gelince kapıyı açma, diyor.

Kırk odayı geziyorlar kırk birinci odaya gelende Ayvaz kapıyı açmıyor.

Ayvaz diyor niye açmıyorsun burayı?

Hasan Bey diyor baban kime kızarsa kellesini keser buraya atar. Girersen korkar morkarsın!

Ulan ben neyden korkacağım? Aç bakalım şurayı da bakalım neyin nesi!

Açmıyor. Geri çekilip kapıya tekmiği koyuyor. Kapı açılıyor. Giriy içeri ki ne kafa ne de bir şey. Yalınız halıyla döşeli bir oda, bir al perde asılıyor. Al perdenin altında Kara Vezir'in kızı Telli Hanım yazıyor. Foturafı üstünde adresi altında…Hasan Bey bayılıp orıya düşüyor. Bayılıp düşende bunu el etek tutup efendim götürüyorlar Köroğlu'nun huzuruna. Su vurup bunu ayıldıyorlar. Ayılttıktan sonra diyor ki;

Oğlum neyin nesi, diyor. Bu bayılma da nerden çıktı, diyor.

Baba, diyor, *dilden mi anlarsın telden mi?*

Oğlum diyor kırk senelik Köroğlu'yum. Hem dilden anlarım hem telden!

İkisi de sazlara düzen veriyorlar.

Basiyler sazın sinesına
Geliy sözün binasına
Bakalım ne anlattı sonasına
Aldı Hasan Bey:
Buyurun ağalar bizim haneye
Sele ser döşeli odalarımız
Beni gözüm aldı o pencereye
Elde neden ağlar didelarımız

Ah Köroğlu anlıyor ki "Demek ki o da bu şerbetten içti, foturafını gördü."

Köroğlu:
Yollayım Ayvaz'ı annen getirsin
Alsın seni ayvanında yatırsın
O kamlı göynün kamın götürsün
Getme Hasan Oğul sen Ak Şeher'e
Hasan Bey:
Anamdan ayrıldım geldim buraya
Baba dayanamam çifte yaraya
Benim gözüm aldı o pencereye
Eze de kan ağlar didalarımız
Köroğlu:
Gitme Hasan oğul ben de varayım
Odacı başına konak olayım
Paraynan olursa fazla vereyim
Getme Hasan oğul sen Ak Şeher'e

Baba diyor şu sazları aşağıya koyak da birez de sözlen konuşak, diyor. Ululardan kalma bir söz vardır bilir misin, diyor.

Neymiş oğlum, diyor.

Kel derman bulsa kendi başına sürer. Ben gideceğem. *Ya alırım yârımı ya veririm serimi*!

Peki oğlum! Madem gideceksin diyor şu Kırat'ın perçemlerinden üç tene cibiğen al koy, diyor. Bi de bir nağme yazıyım, diyor. Ak Şeher'de Hacı Apdurahman namında bir gardaşlığım var, diyor.

Olur, diyor.

Kırat'ın perçemlerinden kesip üç dört dene buna veriyor. Bi nağme yazıp cebine koyuyor. Kamertay'ın terkisine basa basa lira doldurup terkiye bağlıyor. Hasan Bey üstüne gelip;

Allahaısmarladık sizi
Duadan unutmayın bizi
Allah nasip ederse
Görerik birbirimizi

diyip yola rahvan oliyi. Derelerden sel kibi tepelerden yel kibi ödünç almış un kibi gitmeye başlıyor.

Öylenin ısıcağa düşüyor. Hasan Bey'in kafası atın üstünde şişiyor. Kamertay'ı bırakıyor kendi halına. "Ulan gidersem böyle asar şöyle keserim şöyle asar böyle yaparım." deyip yola rahvan oluyor. Bir de lap atın başından birisi sarılıyi kafasını kaldırıyor ki bir adam.

Hayırdır hemşerim? Neğe tuttun bu atın başından?

Sen duymadın mı diyor buraya gelen şu konağa bir gece misafir olmadan bu şehere giremez.

Neyin nesi o konak kimin konağa, diyor.

Giderik oraya öğrenirsin, diyor.

Öyle ya diyor bu gün aşağı yukarı öylen geçti, diyor. Ben gidip bu şehrin dibini bacasını köşesini öğrenene kadar burda yatarım. Sabahtan gelirim efendime söyleyim ne yapacaksam yaparım.

Olur mu?

Olur.

Kendi kendine kararı veriyor. Giderken diyor ki;

Gardaşım diyor bu konak kimin konağa?

Bu konak, diyor, Hacı Apdurahman Baytar'ın konağa diyor.

Ha, kendi kendine diyor tamam. Yol bir maslahat iki. Orıya geliyi Hasan Bey'i çıkartıyılar pos kuyusuna, akşam atacaklar Hasan Bey'i pos kuyusuna, atını Köroğlu'na hedaye yollayacaklar. Bu bekçi gidiyor.

Hacı Apduraman'a ki bir at getirdim ki diyor Köroğlu değil senin sülalen bile böyle bir at görmedi.

Ulan bu atı bin elle beyle met ediyorsun göreceğem bir.

Tavlaya gidiyor ki, iki yüz üç yüz atın içinden sanki bir güneş doğdu.

Bu atı bineni de göreceğem diyor. Merdivenlerden yukarı çıkıyor ki Ha-

san Bey ondan daha görçek. Ayağının birini atıyor eşikten ikinciyi atanda;

Hacı Apduraman Baytar sen misin amca?

Evet benim oğlum, diyor.

Ordan nağmeyi çıkarıp veriyor. Okuyor ki;

Gardaşlığım, diyor, yiğeniğin tarafığan gönderiyorum. Bir at üçün akşam gelir sabah çevirirsin sabah gelir akşam çevirirsin.

Vay kor pezevenk vay, diyor. Benim evladım ha ne var iki gün üç gün beş gün benim evimde kalsın. Ne bu kadar acele tutuyorsun?

Oğlanı tutup misafir odasına indiriyorlar. *Kahve tütün keyfler bütün olduktan sonra*! Pos kuyusun kurtarıyor. Yatıyor sabah oluyor. Sabahtan kalkıyorlar bunlar tavlaya gidiyorlar. Hangi atın perçeminden tutup bırakıyorsa at götünün üstüne vurup kalıyor.

Amca diyor ben bu atların birini almam, diyor. Benim alacak olduğum at Kamertay'dan üstün olacak. Bu beygirleri ben napacağam?

Peki oğlum, diyor. Yarın günlerden cumadır, diyor. Giderik çarşıya sen beğenir atı alırsın ben parasını verir alır gelirim cambazlardan.

Bunlar, sabah oluyor sabahtan gidiyorlar çarşıya. Cambazlara gidiyorlar. Hangi atın perçeminden tutup bırakıyorsa at götünün üstüne vurup kalıyor.

Amca bu atların biri bene yaramaz, diyor.

Eleyse oğlum sen eve git, diyor. Ben birez zebza alıyim cumayı da kılıyım geliyim, diyor.

Olur mu?

Olur.

Ayrıldıhtan sonra diyor ki;

Lan atının dırnanı niyidiyim, diyor. Ben bir at içün mü geldim düştüm at sevdasına? Hele şu atçıya gidiyim bir garnımı doyuruyum. Gidiyor.

Lan garson, diyor, bene iki buçuk paralık bir kızartma getir.

İki buçuk paralık kızartma geliyor, yiyor doymuyor.

Lan iki buçuk paralık daha getir, diyor.

Lan kalk s..tir git pezevenk! Paran başığan parçalansın s..tir çık burdan, diyor.

Lan gardaşım diyor o kadar hersli olduğunu bilmiyordum. Bileydim o gadar hersinin olduğunu ben gelmezdim. Neğe hersleniyorsun gel parağan al, diyor.

Garson buna yanaşanda parmaklarının ucuynan buna bir dene koyır kapının arhasına iniy garson.

La pezeven diyor gel al parağan.

Beyefendi tas düştü, diyor. Tası doğrulduyum da geliyim, diyor.

Lan diyor benim param para değil mi de sen beni burdan s..ktir idiyorsun? Bedava mı yiyorum burda?

Yok diyor beğefendi, diyor. Burda Gara Vezir'in gızı Telli Hanım vardır. Ayda bir sefer çıkar gezmiye. Seyrine gitmeyene bilmem gaç lira cezası var.

Ya, diyor. Öyle böyle heman kapengleri çekiler. Gidiler ki Telli Hanım çoktan Has Bahça'ya…

Lan oğlum elin güzelini nideceksin? Şu parayın al da git tükanıyın işletmeye bah, diyor.

Millet bütün dağıldıhtan sonra Hasan Bey adım adım Has Bahça'nın kapısına yahlaşmaya başlıyor. İki dene bekçi var.

Hey ulan arhadaş! Gelme diyor yasah.

Lan gardaşım diyor ne yassahlıh olur, diyor. Benim kibi bir garibi sizin kibi şöyle bir hafif hısmet yoh mu ben de duruyum da beş on guruş gazanıyım?

Bir denesi diyor ki;

Bağ becerebilir misin, diyor.

La teşvi ve la temsil bir şey iderik, diyor.

Burda size ne eylıh veriyorlar, diyor.

Soruyor Hasan Bey:

Sen bize ne bahiysin oğlum, diyor. Birimizin aylığı yirmi sekiz para birimizin otuz para. Sen bize ne bahirsin, diyor.

Bunların yanına geliyor. Diyor ki;

Arhadaş size bir goşe lira! Beni goyurun Has Bahçe'den içeri gidiyim.

Bir tanesi ötekine diyor ki;

Lan diyor *balı goy bardağa dışarıdan yala*! Eleğen ne geçer? Gitsin o gader Telli Hanım'ı seyreden oldu ki bir de bu seyretsin.

Bunu bahçeden içeri goyuruyorlar. Bir denesi bağırıyor.

Hey arhadaş! En uzunu otuz altı sahattır. Çoh ileri gitme yabanlar seni parçalar. Yalınız sen havuzun başında dur. Onlar şimdi geliller havuzun başına, görersin.

Olur mu?

Olur.

Hasan Bey gidiyi havuzun başına. Orda birez duruyor. "Lan şimdi bunlar gelirseler, diyor, birer pabuçtan kırk pabuç, ikişerden seksen, üçerden yüz yirmi… Ben hartayıp pusulayı gayb iderim."

Sık bir gül ağacu var gül ağacının üstüne çıhıy. Ey, gel haberi nirden verek? Telli Hanım az gezi çok gezi, azını çoğunu yaradan mevlam bilür. Bir zaman sonra bir susuyor ki olsa o kadar olur. Kırk kızın başında nargiz var. Nargiz'e diyor ki;

Çok susadım, diyor. Gızlardan bir tane yolla bir su getirsinler.

Topal cariye varımış Çingene bozması!

Kız diyor Telli Hanım çoh susamış. Şu destiyi eline al da su getir. Topal ceriye destiyi eline aliyi.

Elini eline
Etekleri beline
Nallı gısrah gibi
İki sekerek
Bir tökerek
Ökçesi büzüğüne tikerek

Gelir şeye, havuzun başına. Havuzun içine bahıy ki bi güzellik var ki *aya ya doğ ya doğacam*, diyor. "Ulan bende bu güzellik var iken bu galtağa niye hızmet ediyorum? Bunu kimi beş altı tene de hısmetçi lazım ki bene hızmet itsin." diyip destiyi bomboş alıp sallana sallan geçip gidiyor.

Telli Hanım:

Gızım su getirdin mi?

Evet Hanımefendi ya getirdim, diyor. Şimdiye gadar ben bilmiyordum bende bu güzellik olduğunu. Bende ki bu güzellik var senin kimi kırk tene lazım bene hızmet itsin. Bahıyler yüzüne ki eski cingene bozması.

Nargiz destiyi eline alıp havuzun başına geliyi. Ne gelsin bahıyı ki suyun içinde bir güzellik var ki *aya ya doğ ya doğacam*! Gül ağacına yoharı bahıp Hasan Bey'i de gül ağacının üstünde görüyor. Destinin ağzını suya batıracah yirde götünü batıriy. Geniş aşşağa döniy. *Uçgurlar gırh yirden gırıliy*. Bacahlarına işiyerekden gelip Telli Hanım'ın huzuruna geliyor.

Gızım su getirdin mi diyor?

Evet, getirdin hanımefendi.

Destiyi bardağa tikliyor tikliyor su yok, tikliyor tikliyor yok, su yok!

Vay galtah, diyor, o kadar mı yanmıştın? Suyu bacahlarığan aşşağa devirdin de geldin bene boş destiyi veriyorsun.

İnşallah havuzun başında sizlen gonuşurum, diyor.

Acıcıh daha gelende bunlar bir keh var kehin üstüne çıhıyollar. Hasan Bey bunları görüyor. Balim duşuyum dirken ellerini gul ağacının dallarından guvvetli tutuyor. Bunlar gelmekte olsun Hasan Bey gül ağacını saz yapiy.

Basıy sazın sinasına
Geliy sözün binasına
Bahalım ne anlattı sonasına
Aldı Hasan Bey:
Sallanıp gelen sunalar
Bizim göllere gonalar
Üzümde zülfü daneler
Telli diyenler sen misin?
Başına örtmüştür alı

Ahar (akar) leblerinin balı
Güzeller şahi merali
Telli diyerler sen misin?
Telli hanım duyuyor.

Ya galtahlar, diyor. Burda oynaş duttunuz da benlen dalga geçiyorsuz hemi!

Nargiz arha ayahlarının üstüne geliyi.

Afedersin Telli Hanım, diyor. Bu bağın güzeli sensin buraya gelenler senin için gelir. Şimdiye gadar biz senin bir lekeğin duymamıştık. Şimdi ise biz senin lekeğin duyduk. Biz sene bundan sonra cariyelik yapamayız.

Telli Hanım'ın altına altun sandalyeyi atıyollar. Kırk örük saçtan bir örük ayrıp saz yapiy.

Basıy sazın sinasına
Geliy sözün binasına
Bahalım ne anlattı sonasına
Aldı Telli Hanım:
Çocuh bu yire nerden geldin
Geldin de eylendin galdın
Bizleri belaya saldın
Çocuh var git bu bağlardan
Hasan Bey:
Gelişim Çamlıbel'inden
Aslım Köroğlu golundan
Umarım göçgün halından
Sen bilürsün Telli Hanım
Telli Hanım:
Lekenin yurdu yurd olmaz
Goç yigit sözü derd olmaz
Çakal yavrusu gurd olmaz
Aslı gurd oğlu gurd olur
Hasan Bey:
Bizim ülkenin beyleri
Alışı karını vermez
Öldürseler geri dönmez
Ağzı ganlı boz gurd olur
Telli Hanım:
Oğlan seni götüreyim
Ayvanımda yatırayım
Ahtın yerine getireyim
Terk idersin memleketi

Ulan avradını satayım ben bunu alana gadar terk iderim gider memleketine ne olacah?

Telli Hanım diyor ki;

Nargiz, diyor, kızları başımdan azat itmenin golay.

Nargiz'in ocağa batsın *hangi dağın bir böğründe çiçek buldu* bilmiyorum. Çiçeği çıhartıyi. "Kızlar diyi bu çiçekten sizden birer deste isterim." diyor. Kızlar *elini eline eteklerini beline* Has Bahça'yı daramahta olsun Hasan Bey gül ağacından aşşağa iniy. Telli Hanım'ın belinden gapıp döşeğe galdırıp goyi efendim. *Bunlar bir sarma sarıliy bir germe görüliy, arada bir gasım fırtınası kopiyi kıl kaliy Süleyman boğula.*

Nargiz bir zaman sonra bahıyollar ki lan bunlar gayboldular. "Lan bunlar nirdeler?" Döşegin cidlağana aşşağa basiyi ki ne bassın ocağa bata, Telli Hanım'ın meslerinin ucu Hasan Bey'in kulaklarının dibinde davşan kulağa gibi çabalayi. Bir zaman sonra Telli Hanım kalkıyor, bahıyor ki;

Nargiz, diyor.

Efendim, diyor.

Git belediyeye söyle yolları tekrar süpürsün. Yollarda fındıh kadar daş kalır o bilür ben bilürüm. Bizim yayla arabasını da goş, getir. Bizi beyle doğru bizim saraya…

Nargiz gidiyor. Belediyeye söylüyor. "Telli Hanım'ın emri yollar tekrar süpürülecek." Zavallı çöpçüler de birer parça ekmek alıyler goya (güya) işleri bitti diye yiyeler. Tekrar emir geliyor. Bunlar yolları süpürmekte olsun Nargiz arabayı koşuyor geliyor doğru efendime söyleyim Has Bahça'ya.

Hasan Bey'i karyolaylan maryolaylan tutup arabanın içine koyuyollar. Telli Hanım'ın sarayına getiriyollar. Bunlar bir gün iki gün üç gün beş gün duranda bir gün pencerenin önende dururken diyor ki;

Telli Hanım üzegen gurban, diyor. Seni almah marifet değil. Seni götürmek marifet.

Ov, diyi. Beni nirde götüreceksin, diyor. Beni gurtaracah at yok ki sen beni götüresin.

Yav çocuh musun? Seni gurtaracah at niye olmasın?

Beni gurtaracah at diyor bir Köroğlu'nun Kırat diyor bir de Çadırbeyler'in Aşhar Doru.

Peki, diyor. Ben Ahşar Doru'yu alırsam sen gider misin, diyor.

Hohov, diyi, Çadırbeyler'in sahibi geldi. Beni oğluna istedi de babam didi ki "Gızımı veriyim. Gızımın harici altın veriyim de Aşhar Doru'yu vir!" de herif darıldı da gitti.

Canım senin nene lazım. Ben Ahşar Doru'yu (alırım) sen gider misin?

Giderim diyor.

Hasan Bey birkaç cariye elbisesi giyiniyi. Koluna bir zembil yahıyi, çıhıyi. Saraydan çıhtıhtan sonra Hasan Bey zembili membili galdırıp etip geliyi doğru Hacı Apduraman Baytar'ın yanına.

Selamınaleyküm amca.

Vay aleykümselâm oğlum! Lan oğlum sen nirde kaldın kaç gündür? Parağan pulun yirler. Efendim seni galdırır atarlar. Gecenin birinde bizi aleme kepaze edersin sen ne yapıyorsun?

Vay amca diyor ben gider on yaşındaki yirmi yaşındaki herifinen gonuşur muyum? Gider nirde atmış yetmiş yaşındaki adam varsa onlan gonuşurum. Ben niye gidiyim de cahil cimaraynan gonuşuyum? Amca, diyor, bene teklif ediyorsun bu uyuz beygirleri ben nidecem, diyor. Bene Çadırbeylerin Ahşar Doru'yu alırsan ben götürürüm yohsa ben at götürmem, diyor.

Hacı Apduraman Beylernen Çadırbeyler de gardaşlıh. Ama kırh senedir ne o geliyi ne o gidiyi. Hacı Apduraman Baytar sabahtan kahıyi. Kefini, sabunununu, lifini goltuğuna vuruyi. Eline de bir gılıç aliyi. Baş açıh ayahları yalınayah yollara devam ediyi. Çadırbeyleri'ne haber gidiyi.

Ey arhadaş! Hacı Apduraman Baytar geliyor aman yollara halı döşeyin!

Halı döşemeye galmıyor Hacı Apduraman Baytar *ekinin içinden it çıhar gibi* çıhıp geliy.

Selamınaleyküm

Aleykümselam

O gardaşlığım senin bu halın ehvalın vaziyetin neyin nesi?

Sorma gardaşım, diyor. İşte gılıç işte kefin işte kellem diyor.

Ulan arhadaş söyle bahah. Derdiğen dermen yarağan merham olmayacah mı neyin nesi?

Derdimin dermanı yarmın merhemi Ahşar Doru'yu verirsen derdimin dermenı da o yaramın merhemi de o.

Vay gapın kitlene, diyor. Lan diyor Ahşar Doru'nun altın gümüş takımlarını vurun. Bu dürziye de eyi bir gat elbise giydirin.

Bir gat elbise giydiriyorlar. Ahşar Doru'nun altın gümüş tahımlarını vuruyollar. Bu üstüne geliyi.

Hacı Apduraman Baytar diyor şurayı aşana gadar, diyor, ata zahma vurma, diyor. Ata zahma vururşan bene bu Çadırbeyliği haram olsun. Çadırları sökerim, diyor.

Hacı Apdurahman Baytar geldi Ahşar Doru'nun üstüne ki günahında mı sen çadırı sökeceğen. Ahşar Doru'ya nasıl zengileri gapadiysa *Ahşar Doru bi nara çekmede Çadırbeyleri gazıhları sökiyi*. Hacı Apduraman Baytar gelmekte olsun gel haberi nirden verek?

Hasan Bey'nen Telli Hanım pencerenin önünde *durna cücüğü gibi emişirken* bahıyor ki yazıya aşşağa bir at geliyor. Üstünde üç adam var. Telli Hanım kafasını kaldırıy ki gelen Hacı Apduraman Baytar.

Eyvah diyor Hasan Bey! Senin o amcağan gözü kör olsun, diyor. O gelen diyor Hacı Apduraman Baytar, diyor. O üç adam da, diyor, biri atın guyruğu biri de gafası, diyor.

Geliyi mi Ahşar Doru?

Geliyor.

Ne zaman gidecik?

Bu gece saat on bir de falancı çeşmenin başından hareket ideceğez.

Oldu mu?

Oldu.

Hasan Bey, Hacı Apduraman Baytar'dan evvel geli efedim eve. Hacı Apduraman Baytar atı getiriy diye *anasının kızlıh zamanından* açıyor. Garı gelip diyor ki;

Herif ocağan batsın. Sabahtan bu adam iki atnan yola gidecek. Dünya bi tarafa bu atların biri bir tarafa. Sen nidiyorsun?

Garı doğru diyorsun, diyor.

Vedaleşip bunlan bu gidip yatmahta olsun, Hasan Bey sekiz dene keçeden çarıh tikiy atların ayahlarına. Ayahlarına keçeleri çarıhları geydiriyor. Atları çekiyor. Çeşmenin başına geliyor ki cizme buraya gadar gümüş cizmenin boğazına sohuli, efendim bi gat bus gibi elbise. Bir deliganlı geziyor da olsa o gadar olur.

Ulan diyor bu pezevengin evi varmış da burada mı geldi bizi buldu? Burdada mı işimiz aksi getti?

Atları ay ışığının kölgesine çekiyor. Atları ay ışığının kölgesine çekmekte olsun gel haberi nerden verek? Kız diyor ki;

Hasan Bey diyor ne duruyorsun, diyor. Atları çeksene gele de binek yav, diyor. Çeki atları biniyiler biraz gidende gızı sesinden tanıyor.

Telli hanım, diyor.

Ne diyorsun, diyor.

Yüzüğen gurban, diyor. Beyle ikimiz birer atta gitmeye benim göynüm beyle olmuyor.

Ya!?

İkimiz bir ata binek.

Avşar Doru'ya binek eyleyse. Avşar Doru yol bilmez iz bilmez. Sabaha gadar Ak Şeher'in kıyılarını dolanıyor. Ele kafalarını kaldırıyler ki minareden bir ses geliy.

Telli Hanım bura nire, diyor.

Bura nire bizim şeher, diyor.

Yav ne konuşuysun! Sabah on birden bu yana biz yol kaçıyrıh. Nasıl oluyor?

Herkes at beline suvari olup bunlar Laleli Pınarı'nın başına gelip dahılıyollar. Orda iniyollar. Efendime söyleyim atların sikkelerini çahıyollar. Atlar yayılmahta olsun Hasan Bey diyor ki;

Telli Hanım başımı diziğe goyum da yüzüne azcıh bahıyım.

Başını dizine goyup da yüzüne baharken kulahlarına gadar ete gömüliyi. Uyuyup galıyor. Gel haberi nirden virek?

Çohtan bir Arap, Telli Hanım'ın gapısında bekçilik ediyi olmaya yağıla yazıla da Gara Vezir gızı bene vire. Sabahtan bekçi kalhtı ki gız yoh. Gidiy ki yedi gardaş gavede kimi tavla kimi domine kimi kağat oyniy.

Ulan ne duriysiz pezevenkler! Bacınız gaçtı, diyor.

Büyük gardaşlar diyor;

Bekçilerin gafası kesildi mi?

Yoh.

Kapılar gırıldı mı?

Gene yoh.

Ayağıynan gitmiş cehenneme gitsin. Siz başınıza birer dene dülbend atın bahıyım ben onu nasıl getiririm şimdi deyip gidiyi babasının yanına Gara Vezir'in yanına. Gara Vezir'e diyor ki;

Gızın gaçtı diyor.

Gapılar gırıldı mı?

Yoh.

Bekçilerin gafası kesildi mi?

Yoh.

Ayaynan gitmiş cehenneme gitsin.

Gendisi at beline suvari olup yola rahvan oliyi. Ey Telli Hanım'dan haberi virek. Telli Hanım gafasını galdıriy ki Arap geliyor.

Ulan, diyor, bu cahil herif şimdi ben bunu biriynen dürtsem galdırsam bir derde uğrar galır başım belaya. Ben buna iki hane türkü söyleyim de belki bu galhar (kalkar).

Uyan Hasan Bey'im bir başın galdı
Yangın yüreğime bi su serp söndür
Bin Ahşar Doru'ya Arabı öldür
Uyan o gözleriğen ben gurban olam

Heç aldırmıyor. Bahıyı ki asker geldi tepeleri herkes tuttular. Keyfinde alminde onu da orda buldular diye:

Asker geldi alay alay durdular
Sancahları garşımıza gurdular
Sen yatarken gardaşlarım duydular
Uyan o gözleriğen ben gurban olam

Gözünden bir damla yaş düşüyü. Yaş düşünce Hasan Bey uyanıyi. Bahıyı ki gız ağlıyor. "Ulan olmıya bunun benden ayrı sevdiği olsun. Ev yıhana ev olmaz ben bunu çeviriyim getsin geri."

Hasan Bey:
Dağıstan'ın yolu gardır
Çekticeğin ah u zardır
Benden başga yârin vardır
Niçün geldin Telli Hanım
Telli Hanım:
Dağıstan'ın yollarında
Oğlan senin göynün guvaf
Dön de geldiğin yola bah
Ordu mudur gelen nedir
Hasan Bey:
Nolur hey sevdiğim nolur
Garga derneği bin olur
Bogün bir onu gün gün olur
Sen gam çekme Telli Hanım

Telli Hanım yüzüğen gurban, diyor. Ahşar Doru'ya biniyi efendim araba çarpiyi atı bir yerde geberiyi gendi bir yerde. Ulan bu Ahşar Doru olmaya beni Ak Şeher'deki işi yapar. Geri dönüp getiriyi.

Telli Hanım sen Ahşar Doru'yu al. Dizginini koluğan tah şu kayanın üstüne çıh. Askere iki kere sağdan girdim soldan girdim beni gözle. Girip çıhamadım başığın gaygısına bah.

Telli Hanım oraya çıhmahta olsun Hasan Bey askerin üstüne yürüyor efendim. Kırdığını kırıy kırmadığını Ak Şeher'e gadar sürüyü. Telli Hanım ahşam namazı olıyi. Gelen yoh giden yoh!

Telli Hanım:
Hasan Bey gelmezsen ya ben niderim
Dağlar yol bilmezim nire giderim
Hakkın biriğine şikat iderim
Yetiş imdadıma Hızır ele var
Didikten sonra;

Yav eyi derler. *Köksünden aşağa olana itibar olmaz*. Ben gidip bu adamın ölüsünü bulmadan cenazesini defnetmeden oturdum gendi başıma ağlıyorum.

Ahşar Doru'nun dizginini koluna tahıyı. Cendik tarlasının çevirmediği cendiğin biri kalmiyi, yok. Bir de bahıyı ki bir üzengi hışırtısı geliyi ki o biçim.

Ulan bu pezevenk babam daha bizim üstümüze dam mı yolluyor. Ahşar Doru'nun kolonlarını berk idip Hasan Bey'e garşı gapıp goyuriy. Hasan Bey boşa atıyi kız ete atıyi. Hasan Bey boşa atiyi kız ete atıyi. Sabaha kadar gırh beş kere sayıyi. Öyle gafasını galdıriy ki Hasan Bey atına geldi ha gelecek. Hemen Ahşar Doru'dan sıçrayi. Hasan Bey'i kucağına aliyi getiriyi Laleli Pınarı'nın başına. Yaralarını hem yıhayıp hem ağlamaya başlayanda ıhtıyar bir adam geliyor.

O ne gızım niye ağlıyorsun?

Ah baba ben ağlamayım kimler ağlasın? Elimlen ocağımı batırdım ona ağlıyorum.

Şu çiçeğe al gızım, diyor. Yarın günlerden salıdır, diyor. Şu garşıki dağa geç, topla. Getir yah dülbentlen her yaraya birer dirhem tök. Gorhma evvelkinden eyi olur.

Sabah oliyi sabahtan Telli Hanım oraya çiçek dövşirmeğe gitmekte olsun gel haberi nirden virek?

Hasan Bey diyor ki;

Lan bu adam benim üstüme üç

tene daha adam yollasa bu gızı alır giderler beni de öldürüller. Kırat'ın tivlerinin daha zamanı geldi.

Kırat'ın tivlerini çahıp kirpiti götüne veriyi. Kösemi'nin sabah gahvesini bişirmiş vermişler efendim içiyor. Çubuğuna bir iki batman tütün basmışlar, beş altı gişi ateş daşıyor. Gahveden bir fırt çekip de masaya götürürken Köroğlu dirseğinin dibinde uyuyormuş. Sıçramaynan gahveye vurdun mu bir iki teneke gahveden dökülüyor.

Kör pezevenk diyor ne sıçırıyorsun? Kalh! O kadar (…) yer altından mal çıhartıp yesene de sağda solda milleti soyuyorsun.

Ayvaz diyor sazımı bene ver.

Ayvaz, diyor;

Ver kor köpeğen (Köroğlu'nun) sazını gene bir yerden bir şey duydu!

Alıp saza endim saza düzen veriyi alıyı bir hane.

Köroğlu:

Köroğlu'yam ben bilirüm işimi
Dün gece yatarken gördüm düşünü
Bi garip sevdaya saldı başını
Tutulmuştur bi yiğidim eldedir

Hasan Bey:

İzin versene Kösemi gidem peşine
Genç yaşında neler geldi başına
Değme şahin pençe vurmaz leşine
Tutulmuştur Hasan Bey'im eldedir
Babam geliyi diye gözü yoldadır

Hasan Bey değdiği kibi Kösemi'nin elinden gave mave düşüyor. Bütün keleşlere işmar (işaret) idiyi. Keleşler at beline suvari olup yola rahvan olmahta olsun. Diyor ki;

Ayvaz, diyor, Ali-Veli seçmek olmaz. At (…) yarısı ileri yarısı geri efendim bunlar Çardahlı Çamlıbel'e aşşağa dönüyollar ama *sanki dohuzuncu gol ordu Malazgirt Muharebesi'ne gidiyi*. Hasan Bey gafasını galdıriy ki babası geliyi.

Ulan ben şimdi Telli Hanım'a bağırsam eşittiremem. Çağarsam eşittiremem. Nasıl ediyim ben babamın gelişine garşı bu hareketi, yanış! Ulan iki tane türkü söyleyim buna.

Hasan Bey:

Telli gaveyi bişirir
Saçları çiçek döşürür
Görenler ahlın şaşırır
Gız ayıptır babam geliy

Babam gelir Çamlıbeli'nden
Keleşler sağın solundan
Etegin indir belinden
Kız ayıptır babam geliy

Dediği gibi Telli Hanım zannediyi ki baban geliyi diyor. Baban geliy elbiseyi tebdil gıyafet edip Ahşar Doru'nun golonlarını berk idip üstüne geliyi.

KAYNAKLAR

Alptekin, Ali Berat. *Halk Hikâyelerinin Motif Yapısı*. Ankara: Akçağ Yayınları, 1997.

Alptekin, Ali Berat; İçel, Hatice. "Batı Versiyonlarında Köroğlu". *Millî Folklor*. 91 (2011):37-50.

Boratav, Pertev Naili; *Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği*. İstanbul: Adam Yayınları. 1988.

Ekici, Metin; "Halkbilimi Çalışmalarında Metin (Text), Doku (Texture), Sosyal Çevre ve Şartlar (Konteks) İlişkisinin Önemi". *Millî Folklor*. 9 (1998): 25-34.

Kaftancıoğlu, Ümit. *Köroğlu Kol Destanları*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları. 1978.

Onk, Ali; *Köroğlu Destanı Üzerine Bir Çalışma*. Atatürk Üniversitesi Yayımlanmamış Lisans Tezi. Erzurum, 1971.

Özkan, İsa. "Köroğlu Destanı'nda Kahraman ve Atının Doğuşuyla İlgili Motiferin Tahlili". *Türk Dili Dergisi,* 549, Eylül 1997.

Reichl, Karl. *Türk Boylarının Destanları* (Çev. Metin Ekici). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. 2011.

Uğurlu, Serdar; "Köroğlu-Han Nigâr, Hasan Bey-Telli Hanım Kolu Sivas Varyantı". *Kafkas* Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S. 19, s. 97-118, Kars, 2017.

Yıldırım, Dursun; "Köroğlu Destanı'nın Orta Asya Rivayetleri", *Köroğlu Semineri Bildirileri*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 103-114, 1983.